

Zahtjev za prethodnu odluku

Predmet C-742/19

Datum podnošenja:

10. listopada 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Slovenija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

10. rujna 2019.

Tužitelj:

B.K.

Tuženik:

Republika Slovenija

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

DELOVNO-SOCIALNI ODDELEK

(Vrhovni sud Republike Slovenije,

Radno-socijalni odjel)

[omissis]

ZAHTJEV

ZA PRETHODNU ODLUKU

Pred Vrhovnim Sodiščem Republike Slovenije (Vrhovni sud Republike Slovenije) u tijeku je postupak u radnopravnom predmetu koji je pokrenuo **B.K.** [omissis], tužitelj, protiv **Republike Slovenije (Ministarstvo obrane)**, [omissis], tuženika,

radi isplate **naknade za prekovremeni rad**.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Vrhovni sud Republike Slovenije)
[omissis]

prekinulo je postupak rješenjem [*omissis*] te odlučilo Sudu Europske unije uputiti zahtjev za prethodnu odluku.

Postupak i argumenti stranaka

1. Tužitelj je podnio tužbu kojom od tuženika traži naknadu za sate koje je proveo u pripravnosti na radnom mjestu, i to po osnovi prekovremenog rada. Konkretno, traži mjesečnu razliku između plaćenih sati u pripravnosti (u iznosu od 20 % satnice osnovne plaće) i iznosa koji odgovaraju tim satima u pripravnosti izračunanih u visini od 130 % satnice osnovne plaće (odnosno u vrijednosti sati prekovremenog rada), i to u pogledu razdoblja od veljače 2014. do srpnja 2015. Tužitelj smatra da tuženik treba u cjelokupno radno vrijeme uračunati sate koje je proveo u stalnoj pripravnosti na radnom mjestu (za vrijeme straže) te mu za njih isplatiti naknadu po osnovi redovnog odnosno prekovremenog rada. Obrazložio je svoj zahtjev navodeći da je uvijek morao biti prisutan na radnom ili drugom određenom mjestu (u vojarni) te na raspolaganju svojem poslodavcu i odvojen od svojeg doma i vlastite obitelji.
2. Tuženik je osporio tužiteljev zahtjev. Tvrdio je da je izračunao tužiteljevu naknadu u skladu sa zakonskim odredbama. U skladu s tim odredbama, pripravnost na radnom ili drugom određenom mjestu nije obuhvaćena radnim vremenom, tako da je tužitelj u pogledu razdoblja pripravnosti imao isključivo pravo na naknadu u visini od 20 % satnice.
3. Prvostupanjski sud odbio je presudom [*omissis*] od 26. rujna 2016. tužiteljev zahtjev za uračunavanje rada koji prekoračuje redovno radno vrijeme tijekom relevantnog razdoblja, izražen u bruto iznosima, kako proizlaze iz izreke pobijane presude, odbitak zakonom propisanih doprinosa od tih iznosa te plaćanje neto iznosa, uvećanih za zakonom propisane zatezne kamate. Taj je sud presudio da je tuženik točno izračunao tužiteljevu naknadu, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom u području obrane, prema kojem ukupna pripravnost na radnom ili drugom određenom mjestu (tijekom straže) nije obuhvaćena radnim vremenom. U pogledu tih razdoblja tužitelj stoga ima isključivo pravo na naknadu za vrijeme pripravnosti u visini od 20 % satnice, koja mu je, uostalom, isplaćena.
4. Drugostupanjski sud je presudom [*omissis*] od 4. svibnja 2017. odbio tužiteljevu žalbu i potvrdio presudu prvostupanjskog suda. Presudio je, među ostalim, da nacionalno zakonodavstvo u vezi s pripravnosti u području obrane nije u suprotnosti s Direktivom 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL 2003., L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31., u daljnjem tekstu: Direktiva 2003/88/EZ). Člankom [1.] te direktive izričito se propisuje, među ostalim, da se ta direktiva ne primjenjuje na posebna obilježja određenih specifičnih djelatnosti u sektoru javne službe (primjerice, u oružanim snagama ili policiji) s kojima je nužno u suprotnosti. Zakonodavstvo u vezi s pripravnosti stoga nije u konkretnom slučaju, uzimajući u obzir posebne zahtjeve

javne službe, poput službe u slovenskoj vojsci, u suprotnosti s Direktivom 2003/88/EZ s obzirom na to da je također poštovan članak 2. stavak [2.] Direktive 89/391/EEZ. Tužitelj se u žalbi nepravilno pozivao na presudu Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Sud) od 3. listopada 2000. (C-303/98, EU:C:2000:528) s obzirom na to da taj predmet nije usporediv s ovim zbog posebnosti rada u vojsci i činjenice da se u tom predmetu radilo o različitom pitanju (slučaj se odnosio na dežurstva radnika u određenim socijalnim ili zdravstvenim ustanovama i službama hitne pomoći) te da se, osim toga, organizacija radnog postupka u vojsci razlikuje od onog u takvim ustanovama.

5. Tužitelj je podnio zahtjev da mu se dopusti podnošenje revizije. Vrhovno sodišče (Vrhovni sud) prihvatilo je taj zahtjev rješenjem [*omissis*] od 20. rujna 2017. te je odobrilo reviziju u vezi s pitanjem je li tuženik dužan u korist tužitelja uključiti razdoblja pripravnosti na radnom mjestu u broj tjednih ili mjesečnih radnih sati i po toj osnovi, na temelju odnosa između prekovremenog i redovnog rada, platiti naknadu za dugovani broj sati u visini od 130 % satnice osnovne plaće.
6. Tužitelj je protiv pravomoćne presude drugostupanjskog suda podnio reviziju zbog pogrešne primjene materijalnog prava i bitne povrede postupovnih pravila. Konkretno, prigovara da mu tuženik ne priznaje vrijeme provedeno na radnom mjestu u pripravnosti kao radno vrijeme te mu za njega isplaćuje običnu naknadu u iznosu od 20 % satnice osnovne plaće iako uvijek mora biti prisutan na radnom mjestu i na raspolaganju poslodavcu. To je u suprotnosti s Direktivom 2003/88/EZ i sudskom praksom Suda u vezi s tumačenjem pojma radnog vremena. Rad koji obavlja tužitelj trebao bi se uračunati u radno vrijeme i, posljedično, platiti kao prekovremeni rad.

II. Činjenice

7. Tužitelj je bio zaposlen u slovenskoj vojsci s činom dočasnika, a svoje dužnosti obavljao je u vojarni u Slovenskoj Bistrici. Tjedan dana u mjesecu (7 dana) obavljao je stražu u vojarni 24 sata dnevno tijekom svih dana u tjednu, uključujući subotu i nedjelju. Tijekom tog razdoblja trebao je biti dostupan i neprekidno prisutan u prostorijama tuženika. U slučaju (nenajavljenog) dolaska vojne policije, inspekcije ili intervencijskog tima bio je dužan javiti se pridošlim osobama te obaviti zadatke koje su mu naložili hijerarhijski nadređeni. Za ta mu je razdoblja tuženik priznao i isplatio redovnu plaću za 8 sati rada, pripisujući 8 sati njegovu radnom vremenu, ali u radno vrijeme nije uračunao preostale sate, pa mu je platio tek običnu naknadu za pripravnost u iznosu od 20 % osnovne plaće. Nije navedeno ni utvrđeno da je tijekom spornog razdoblja došlo do bilo kakvih neuobičajenih i nepredvidljivih okolnosti ili izvanrednih događaja.

III. Nacionalno zakonodavstvo

8. U Republici Sloveniji institut pripravnosti tek je djelomično uređen i nije u potpunosti ujednačen.

Zakonom o delovnih razmerjih (Zakon o radnim odnosima) (Uradni list RS, br. 21/2013 i sljedeći; u daljnjem tekstu: ZDR-1), koji u Republici Sloveniji predstavlja okvirni zakon u području radnih odnosa, nije definiran pojam pripravnosti. Nasuprot tomu, što se tiče radnog vremena, njime se općenito propisuje da su radnim vremenom obuhvaćeni efektivno radno vrijeme i vrijeme odmora u skladu s člankom 154. tog zakona kao i vrijeme opravdane odsutnosti s posla na temelju zakona i kolektivnog ugovora ili općeg regulatornog akta (članak 142. stavak 1. ZDR-1-a). Efektivno radno vrijeme svo je vrijeme u kojem radnik radi, to jest vrijeme u kojem je na raspolaganju poslodavcu i ispunjava svoje profesionalne obveze koje proizlaze iz ugovora o radu (članak 142. stavak 2. ZDR-1-a).

9. U članku 23. Zakona o sistemu plać v javnom sektoru (Zakon o sustavu plaća u javnom sektoru) (Uradni list RS, br. 56/02 i sljedeći; u daljnjem tekstu: ZSPJS), kojim se uređuje sustav plaća dužnosnika i javnih službenika (taj se status također odnosi na zaposlenike slovenske vojske) u javnom sektoru, navode se naknade za javne službenike. One uključuju i naknade za rad u manje povoljnom radnom vremenu.

Člankom 32. stavkom 3. (kojim se uređuje naknada za rad u manje povoljnom radnom vremenu) propisuje se da javnim službenicima također pripada naknada za neprekidnu pripravnost i da se njezin iznos utvrđuje kolektivnim ugovorom u javnom sektoru (članak 32. stavak 5. ZSPJS-a). Ni ZSPJS se ne definira neprekidnu pripravnost.

10. Člankom 46. Kolektivnog ugovora za javni sektor koji je bio na snazi tijekom spornog razdoblja (Uradni list RS, br. 57/2008 i sljedeći, u daljnjem tekstu: KUJS) propisivalo se¹ da javnom službeniku pripada naknada za neprekidnu pripravnost u iznosu od 20 % satnice osnovne plaće (stavak 1.) te da se javnom službeniku vrijeme provedeno u neprekidnoj pripravnosti ne računa kao radno vrijeme (stavak 2.). Aktom o tumačenju KUJS-a (Uradni list RS, br. 112-4869/2008) propisivalo se u vezi s člankom 46. kako slijedi: „Pripravnost podrazumijeva dostupnost javnog službenika kako bi, prema potrebi, mogao doći na posao izvan svojeg radnog vremena. Neprekidna pripravnost mora se odrediti u pisanom obliku. Iznos naknade za vrijeme neprekidne pripravnosti isti je neovisno o tome je li javni službenik u neprekidnoj pripravnosti danju, noću, radnim danom, nedjeljom, na državnik praznik ili na dan koji je zakonom određen kao neradni dan.”

11. Člankom 96. Zakona o obrambi (Zakon o obrani; Uradni list RS, br. 92/94 i sljedeći; u daljnjem tekstu: ZObr), kojim se uređuju, među ostalim, prava i obveze radnika koji svoju profesionalnu djelatnost obavljaju u sektoru obrane, propisuje se da je radnik koji obavlja svoju profesionalnu djelatnost u sektoru obrane² dužan

¹ [omissis]

² Članak 5. ZObr-a sadržava definicije sljedećih pojmova: radnik, u smislu tog zakona, jest vojna ili civilna osoba koji obavlja svoju profesionalnu djelatnost u vojsci ili druga osoba koja obavlja administrativne ili tehničke poslove u Ministarstvu (u daljnjem tekstu: radnik koji obavlja svoju

u skladu s odlukom hijerarhijski nadređenog te za potrebe službe obavljati svoje dužnosti u posebnim radnim uvjetima (stavak 1.). Pojam „posebni radni uvjeti” iz prethodnog stavka znači rad koji se obavlja u manje povoljnom vremenu za radnika te rad u manje povoljnim radnim uvjetima ili koji podrazumijeva dodatne napore, uključujući sljedeće propisane zakonom:

- pripravnost ili dostupnost (članak 96. stavak 2. točka 8. ZObr-a); te
- obavljanje straže (članak 96. stavak 2. točka 10. ZObr-a).

Ako radnik tijekom pripravnosti radi, efektivno radno vrijeme smatra se povećanjem radnog vremena ako ovim zakonom nije drukčije određeno (članak 96. stavak 3. ZObr-a).

12. Pripravnost u vojsci uređena je člankom 97.e ZObr-a, prema kojem je pripravnost vrijeme u kojem radnik zaposlen u sektoru obrane mora biti u pripravnosti na radnom mjestu, na drugom određenom mjestu ili kod kuće (stavak 1.). Pripravnost se ne uračunava u broj tjednih ili mjesečnih radnih sati. Ako radnik mora stvarno raditi tijekom vremena pripravnosti, ti se radni sati uračunavaju u broj tjednih ili mjesečnih radnih sati (stavak 2.). Ministar utvrđuje slučajeve i načine provedbe pripravnosti na radnim mjestima, u drugom određenom mjestu ili kod kuće. Slučajeve i načine provedbe pripravnosti u vojsci utvrđuje načelnik glavnog stožera (stavak 3.). Pripravnost na određenom mjestu izjednačena je s pripravnosti na radnom mjestu (stavak 4.).
13. Za potrebe ovog predmeta navodi se također pravni režim straže, koji je uređen člankom 97.č ZObr-a. Njime se propisuje da straže u pravilu traju neprekidno 24 sata (stavak 1.). Vojnici koji obavljaju stražu smatraju se radnicima s podijeljenim radnim vremenom. Sati tijekom kojih stvarno ne rade ne uračunavaju se u radno vrijeme, nego se smatraju pripravnosti na radnom mjestu (stavak 2.). Dnevni rad tijekom straže ne smije prekoračivati 12 sati. U slučaju nužde ili radi dovršetka već započete zadaće radno vrijeme vojnika može se iznimno produljiti. Međutim, u tom se slučaju radni sati odrađeni nakon već obavljenih 12 sati rada smatraju prekoračenjem redovnog radnog vremena (stavak 3.). Obavljanje straže može trajati neprekidno najviše sedam dana. Vojnici imaju pravo na stanke radi odmora u mjestu u kojem obavljaju stražu, tako da se 12 sati smatra redovnim radnim vremenom, dok se preostalih 12 sati smatra se satima u pripravnosti (stavak 4.).
14. ZObr-om se na taj način izjednačava pripravnost na radnom ili drugom određenom mjestu (kad radnik mora biti prisutan na radnom mjestu i na njemu biti na raspolaganju poslodavcu za potrebe rada) i pripravnost kod kuće (kada je radnik u pripravnosti u vlastitom domu) s obzirom na uračunavanje u radno

profesionalnu djelatnost u sektoru obrane, radnik u sektoru obrane ili radnik) (točka 14.a). Vojnik je osoba koja obavlja vojnu službu (točka 14.).

vrijeme i plaću. Smatra se da to nije u skladu s Direktivom 2003/88/EZ i sudskom praksom Suda³.

IV. Primjena Direktive 2003/88/EZ i prvo pitanje

15. U skladu s člankom 1. stavkom 3. Direktive 2003/88/EZ, ona se primjenjuje na sve sektore djelatnosti, kako javne tako i privatne, u smislu članka 2. Direktive 89/391/EEZ, ne dovodeći u pitanje članke 14., 17., 18. i 19. iste direktive. Stoga je područje primjene Direktive o radnom vremenu djelomično povezano s područjem primjene Direktive 89/391/EEZ o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu. Člankom 2. stavkom 2. navedene direktive određuje da se ona ne primjenjuje kad se tome apsolutno protive posebnosti vezane za određene specifične djelatnosti u sektoru javne službe, kao što su oružane snage ili policija, ili za neke specifične djelatnosti u službama civilne zaštite.
16. U skladu sa sudskom praksom Suda, odstupanje predviđeno člankom 2. Direktive o zaštiti na radu uvedeno je isključivo kako bi se osiguralo dobro funkcioniranje usluga nužnih za zaštitu sigurnosti, zdravlja i javnog reda u slučaju okolnosti iznimne težine i razmjera, poput katastrofe, u kojima nije moguće planirati radno vrijeme interventnih timova i timova hitne pomoći⁴. Isto vrijedi i za prirodne ili tehnološke katastrofe, napade, velike nesreće ili druge slične događaje, čija težina i veličina zahtijevaju donošenje mjera koje su neophodne za zaštitu života, zdravlja i sigurnosti zajednice. U tim okolnostima, potreba očuvanja sigurnosti i integriteta zajednice privremeno prevladava nad ciljem navedenih direktiva, a to je zaštita sigurnosti i zdravlja radnika⁵.
17. Ni iz članka 14. Direktive 2003/88/EZ ne može se zaključiti da se ta direktiva ne primjenjuje na vojno osoblje ili na radnike koji rade u sektoru obrane. Pored prethodno navedenog odstupanja, i poglavlje 5. Direktive 2003/88/EZ (članci 17. do 19.) uvodi određena odstupanja od odredbi Direktive, međutim odstupanja su dopuštena isključivo u vezi s člancima 3. (dnevni odmor), 4. (stanka), 5. (tjedni odmor), 8. (trajanje noćnog rada) i 16. (referentna razdoblja za primjenu tjednog odmora, najvećeg broj radnih sati tjedno i trajanja noćnog rada). Tim se iznimkama u skladu sa sudskom praksom Suda ne omogućuje odstupanje od definicija pojmova „radno vrijeme” i „vrijeme odmora” iz članka 2. te direktive⁶.
18. U ovom je slučaju tužitelj obavljao svoj redoviti rad, odnosno obavljao je stražu u vrijeme mira. On je (svaki mjesec) redovito obavljao svoj posao na način da je

³ [omissis]

⁴ Vidjeti presudu Suda od 5. listopada 2004. (C-397/01- C-403/01, EU:C:2004:584), t. 50. do 57.

⁵ Vidjeti rješenje Suda od 14. srpnja 2005. (C-52/04, EU:C:2005:467), t. 45. do 55.

⁶ Vidjeti presudu Suda od 9. rujna 2003. (C-151/02, EU:C:2003:437), t. 91.

tjedan dana neprekidno bio prisutan na radnom mjestu (u vojarni). Nije se radilo o izvanrednim zadaćama ili okolnostima koje bi mogle onemogućiti prethodnu organizaciju radnog vremena.

19. S druge strane, iz dosadašnje sudske prakse Suda ne proizlazi posve jasno stajalište o tome primjenjuje li se članak 2. s obzirom na članak 1. Direktive 2003/88/EZ (u vezi s Direktivom 89/391/EEZ) i na radnike koji (uzimajući u obzir tekst našeg zakona, ZObr-a) rade u sektoru obrane odnosno na vojno osoblje u mirnodopskom razdoblju.

Stoga se u tom pogledu Sudu upućuje sljedeće prethodno pitanje:

„Primjenjuje li se članak 2. Direktive 2003/88/EZ i na radnike koji rade u sektoru obrane odnosno na vojno osoblje koje obavlja stražu u mirnodopskom razdoblju?”

V. Pojam radnog vremena i pripravnosti u dosadašnjoj sudskoj praksi Suda

20. Također se postavlja pitanje radnog vremena u slučaju različitih oblika pripravnosti, koja se u predmetnom slučaju pojavljuje kao pripravnost u vojarni.
21. Direktivom 2003/88/EZ definira se, među ostalim, pojam „radno vrijeme” u članku 2. točki 1. kao vremensko razdoblje u kojem radnik radi, stoji na raspolaganju poslodavcu i obavlja svoje poslove i zadatke u skladu s nacionalnim propisima i/ili praksom, a „vrijeme odmora” u točki 2. istog članka kao vremensko razdoblje koje nije radno vrijeme.
22. Pitanje o tome što obuhvaća radno vrijeme Sud je razmatrao osobito u predmetima SIMAP (C-303/98), Jaeger (C-151/02) i Dellas (C-14/04). Utvrdio je da se vrijeme službe pripravnosti obavljene neprekidno u fizičkoj prisutnosti radnika na radnom mjestu mora u cijelosti smatrati radnim vremenom u smislu Direktive; nasuprot tomu, ako radnici moraju biti u pripravnosti u bilo kojem trenutku, ali nisu obvezni ostati na mjestu koje odredi poslodavac, isključivo se vrijeme koje je povezano sa stvarnim obavljanjem službe treba smatrati radnim vremenom⁷.
23. U prethodno navedenim predmetima Sud je, među ostalim, istaknuo da radnici koji moraju biti prisutni na radnom mjestu ili na mjestu koje odredi poslodavac podliježu znatno većim obvezama ili ograničenjima jer ne mogu provesti to vrijeme s obitelji ili u uobičajenom društvenom okruženju i imaju manje slobode u organizaciji vremena tijekom kojeg nije potrebna njihova profesionalna aktivnost. U tom se kontekstu u pogledu radnika koji je dostupan na mjestu koje odredi poslodavac ne može smatrati da je na odmoru tijekom razdoblja svoje stalne pripravnosti za vrijeme kojih ne obavlja stvarno svoju profesionalnu aktivnost⁸.

⁷ Komunikacija o tumačenju Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o određenim vidovima organizacije radnog vremena (2017/C 165/01) od [24.]. svibnja 2017.

⁸ Vidjeti presudu Suda od 9. rujna 2003. (C-151/02, EU:C:2003:437), t. 65.

Također je istaknuo da, kada bi se dežurstvo isključilo iz pojma radnog vremena, ovisno o fizičkoj prisutnosti na mjestu rada, ozbiljno bi se ugrozio cilj Direktive 93/104 koji se tiče zaštite sigurnosti i zdravlja radnika, kojima se osiguravaju minimalna razdoblja odmora i odgovarajuće stanke⁹. Osim toga, naglasio je da se dežurstva koja radnik obavlja prema režimu fizičke prisutnosti u poslodavčevoj ustanovi moraju u cijelosti smatrati radnim vremenom u smislu Direktive, neovisno o poslu koji stvarno obavlja osoba o kojoj je riječ tijekom tih dežurstava¹⁰. Nije relevantna činjenica da je radnicima na raspolaganju soba za odmor u kojoj se mogu odmarati ili spavati tijekom razdoblja u kojima njihove usluge nisu potrebne. Takva su razdoblja profesionalne neaktivnosti svojstvene dežurstvu, u pogledu kojeg je odlučujuće to da su oni obvezni biti fizički prisutni na mjestu koje odredi poslodavac i biti na raspolaganju tom poslodavcu kako bi mogli odmah obaviti posao u slučaju potrebe¹¹.

24. Suprotno tomu, radnici koji moraju u svakom trenutku biti u pripravnosti, ali koji nisu dužni ostati na mjestu koje je odredio poslodavac, mogu slobodnije upravljati svojim vremenom i posvetiti se svojim interesima. U tom se slučaju isključivo vrijeme povezano sa stvarnim pružanjem usluga, uključujući vrijeme potrebno za put do mjesta gdje se usluge pružaju, mora smatrati radnim vremenom u smislu Direktive¹². Sud je također u predmetu Matzak (C-518/15) presudio da se članak 2. Direktive 2003/88 treba tumačiti na način da dežurstvo koje radnik (vatrogasac) obavlja u svojem domu uz obvezu javljanja na pozive poslodavca u roku od osam minuta, što znatno ograničava mogućnost obavljanja drugih aktivnosti, valja smatrati „radnim vremenom”.
25. Stoga je prema sudskoj praksi Suda za ocjenu treba li se pripravnost uključiti u radno vrijeme odlučujuće prije svega utvrditi radi li se o pripravnosti na radnom mjestu ili drugom mjestu koje odredi poslodavac (koja je uključena u radno vrijeme) ili se, naprotiv, radi o pripravnosti kod kuće, koja, osim u iznimnim slučajevima, nije uključena u radno vrijeme.
26. U predmetnom slučaju tužitelj je tijekom straže (tijekom razdoblja koje je poslodavac kvalificirao kao pripravnost) uvijek bio fizički prisutan na radnom mjestu (u vojarni) i na raspolaganju poslodavcu za potrebe posla, međutim to razdoblje nije mu bilo priznato kao radno vrijeme, tako da se postavlja pitanje je li takvo zakonodavstvo u skladu s Direktivom 2003/88/EZ.
27. U tom su smislu osobito sporne odredbe članka 97.č stavka 2. ZObr-a (prema kojem se sati na straži za vrijeme kojih radnici stvarno ne obavljaju posao ne uračunavaju u radno vrijeme, ali se smatraju pripravnosti na radnom mjestu),

⁹ Vidjeti presudu Suda od 3. listopada 2000. (C-303/98, EU:C:2000:528), t. 49.

¹⁰ Vidjeti presudu Suda od 1. prosinca 2005. (C-14/04, EU:C:2005:728), t. 46. i 47.

¹¹ Vidjeti presudu Suda od 9. rujna 2003. (C-151/02, EU:C:2003:437), t. 60. do 64.

¹² Vidjeti presudu Suda od 3. listopada 2000. (C-303/98, EU:C:2000:528), t. 50.

članka 97.č stavka 4. ZObr-a (prema kojem vojno osoblje ima pravo na razdoblja stanke za odmor na mjestu na kojem obavlja stražu, na način da se 12 sati smatra redovnim radnim vremenom, dok se preostalih 12 sati smatra satima u pripravnosti), članka 97.e stavka 1. ZObr-a (kojim se izjednačavaju pripravnost kod kuće i pripravnost na radnom ili drugom određenom mjestu) te, s obzirom na prethodno navedeno, članka 97.e stavka 2. ZObr-a (prema kojem se pripravnost ne uračunava u tjedni ili mjesečni broj radnih sati).

VI. Razlozi za upućivanje drugog pitanja

28. Europska komisija već se bavila pitanjem uređenja sustava pripravnosti unutar oružanih snaga Republike Slovenije (uključujući policijske snage i javne službenike). To proizlazi, primjerice, iz njezina izvješća Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru Europske unije od 21. prosinca 2010. te iz njezina detaljnog izvješća (Detailed report on the implementation by Member States of Directive 2003/88/EC concerning certain aspects of the organisation of working time od 26. travnja 2017.¹³).
29. U konkretnom slučaju nije moguća izravna primjena Direktive 2003/88/EZ. Odredbe direktive u načelu imaju učinak u korist pojedinaca na temelju provedbenih akata koje su donijele države članice. To, međutim, ne isključuje mogućnost da se pojedinac u odnosu na državu pozove na obveze koje za državu proizlaze iz direktive, no koje moraju sadržajno biti bezuvjetne i dovoljno precizne te takve da mogu stvoriti određena prava koja pojedinac može isticati u odnosu na državu. Odredba članka 2. Direktive 2003/88/EZ ne može se, s obzirom na njezin sadržaj, smatrati bezuvjetnom i dovoljno jasnom da bi iz nje mogla proizaći određena tužiteljeva prava jer ta odredba sadržava isključivo opću definiciju radnog vremena. Stoga se smatra da ovaj revizijski sud ne može izravno primijeniti takvu odredbu.
30. S obzirom na prethodno navedeno, u vojsci u Republici Sloveniji (ali i u okviru policijskih snaga i u javnom sektoru s obzirom na odredbe KUJS-a) postoji sustavni problem tumačenja i provedbe Direktive 2003/88/EZ kao i u vezi s njom povezanog pojma radnog vremena u slučaju pripravnosti. Ovaj sud stoga se nalazi u situaciji da ne može primijeniti slovenski propis smatrajući da on nije u skladu s pravom Unije (s Direktivom 2003/88/EZ); međutim, ovaj sud istodobno smatra da članak 2. Direktive nema izravan učinak. Odlučujući o ovom predmetu (također postoje mnogi slični sporovi u pogledu merituma), ovaj sud u svakom slučaju želi primijeniti pravo Unije, to jest Direktivu 2003/88/EZ, te zbog toga očekuje tumačenje upućujući Sudu sljedeće prethodno pitanje:

Protivi li se odredbi članka 2. Direktive 2003/88/EZ [...] nacionalni propis u skladu s kojim se pripravnost radnika koji rade u sektoru obrane na radnom ili

¹³ Vidjeti <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?urhCELEX:52017SC0204>, str. 6. i 9.; vidjeti poglavlje III. [C], On-call time

drugom određenom mjestu (ali ne u vlastitom domu) odnosno prisutnost vojnog osoblja koje radi u sektoru obrane, za vrijeme straže tijekom koje to vojno osoblje stvarno ne radi, ali ipak mora biti fizički prisutno u vojarni, ne uračunava u radno vrijeme?

Ovaj sud stoga traži od Suda da odluči o sljedećim dvama prethodnim pitanjima:

- Primjenjuje li se članak 2. Direktive 2003/88/EZ i na radnike koji rade u sektoru obrane odnosno na vojno osoblje koje obavlja stražu u mirnodopskom razdoblju?

- Protivi li se odredbi članka 2. Direktive 2003/88/EZ nacionalni propis u skladu s kojim se pripravnost radnika koji rade u sektoru obrane na radnom ili drugom određenom mjestu (ali ne u vlastitom domu) odnosno prisutnost vojnog osoblja koje radi u sektoru obrane, za vrijeme straže tijekom koje to vojno osoblje stvarno ne radi, ali ipak mora biti fizički prisutno u vojarni, ne uračunava u radno vrijeme?

[omissis]